

STIJGGENDE TREND IN UITGAVEN VOOR SPORT

Gemeenten geven in 2020 bijna 1,2 miljard uit aan sport en bewegen

Hoeveel besteden gemeenten aan sport en bewegen? Het Mulier Instituut inventariseert jaarlijks de sportuitgaven en rapporteert hierover in de Monitor Sportuitgaven Gemeenten. Eind vorig jaar verschenen de cijfers over 2020. Daaruit blijkt dat gemeenten in totaal netto bijna 1,2 miljard euro hebben uitgegeven aan sport en bewegen. Het merendeel hiervan – 73 procent – ging naar de sportaccommodaties.

Door: **IJdo Groot**

Gemeenten hebben een groot aandeel in de financiering van sportparticipatie en de sportinfrastructuur. Dit grote aandeel is een aanleiding om de gemeentelijke sportuitgaven te onderzoeken: hoeveel euro wordt waaraan besteed? Het Mulier Instituut volgt sinds 2015 de ontwikkelingen in de gemeentelijke uitgaven aan sport en bewegen en rapporteert hier jaarlijks over. Door dit jaarlijks te doen, kan zicht worden gehouden op de ontwikkelingen in de sportuitgaven en de mogelijke implicaties hiervan voor de sportsector. Voor de inmiddels zevende rapportage heeft het Mulier Instituut de sportuitgaven vergeleken die gemeenten hebben gedaan in 2017, 2018, 2019 en 2020.

CORONACRISIS

In 2020 zijn de netto-uitgaven van gemeenten aan sport en bewegen gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar. Dat is op zich niet bijzonder, omdat sinds het vergelijkingsjaar 2017 elk jaar de uitgaven licht stijgen – min of meer in de pas met de inflatie. Wel opvallend is, dat in 2020 de stijging een stuk hoger lag dan de inflatie. De voornaamste verklaring hiervoor, zo stipt de Monitor Sportuitgaven Gemeenten aan, is dat gemeenten te maken hadden met meerlasten als gevolg van de coronacrisis. “Om het coronavirus onder controle te krijgen, werden begin 2020 allerlei beperkende maatregelen ingevoerd die grote gevolgen hebben

gehad voor eigenaren en exploitanten van sportaccommodaties”, zegt Peter van Eldert, onderzoeker bij het Mulier Instituut en samen met Tygo Beekman samensteller van de Monitor Sportuitgaven Gemeenten 2020. “Toen de anderhalvemeterregel werd ingevoerd, moest bijvoorbeeld worden geïnvesteerd in diverse fysieke aanpassingen in en rond de accommodaties, zoals eenrichtingsroutes. Ook de verbetering van ventilatiesystemen kostte geld. Daarnaast zagen we dat in de toekomst geplande onderhoudsklussen naar voren werden gehaald. Tijdens de lockdowns waren de sportaccommodaties gesloten; een goede gelegenheid, zo zonder sporters of bezoekers, om bijvoorbeeld het gebouw een nieuwe verflaag te geven. Uiteraard drukte dit eerder op het onderhoudsbudget dan voorzien.”

SPORTSTIMULERING

Door de coronacrisis is ruim de helft van de Nederlanders minder gaan sporten of zelfs helemaal gestopt. Reden voor veel gemeenten om gedurende het jaar extra stevig te investeren in sportstimulering. “Gemeenten stimuleerden thuisblijvers te sporten en bewegen, onder meer in de openbare ruimte. Ervan uitgaande, dat voldoende sporten en bewegen een grote preventieve kracht heeft en de weerstand tegen corona kan verhogen. Dergelijke acties werkten eveneens door op de gemeentelijke financiën.”

“DE NETTO-UITGAVEN AAN SPORT EN BEWEGEN HANGEN SAMEN MET DE GROOTTE VAN DE GEMEENTEN”

Peter van Eldert (Mulier Instituut)

Sommige gemeenten verstrekten extra subsidie aan noodlijdende sportorganisaties. “De sport heeft een deel van 2020 op slot gezeten of heeft niet op volledige capaciteit kunnen draaien. Door dalende inkomsten kwam de sector financieel onder druk te staan. Vanuit hun ondersteunende rol kwamen sommige gemeenten financieel te hulp. Op welke schaal extra subsidies zijn verstrekt, weten we echter niet precies.”

Inkomsten

Het effect van de coronacrisis komt nog duidelijker naar voren aan de inkomstenkant. Tussen 2019 en 2020 namen de totale sportinkomsten af met ruim 18 miljoen euro. Gemeenten ontbeerden inkomsten onder meer door het kwijtschelden van de huur en het mislopen van entreegelden van gemeentelijke sportaccommodaties in de perioden dat deze gesloten waren.

Dat gemeenten inkomsten zouden mislopen als gevolg van de

“ZWEMBADEN ZIJN DURE SPORTVOORZIENINGEN DOOR DE HOGE VASTE LASTEN. DAT KUNNEN WE GEDEELTELIJK TERUGZIEN IN DE GEMEENTELIJKE SPORTUITGAVEN”

Peter van Eldert (Mulier Instituut)

coronacrisis, lag in de lijn der verwachting. Daarom initieerde het Rijk, naast de generieke financiële steunmaatregelen, in 2020 drie steunmaatregelen specifiek voor de sport. Twee daarvan waren relevant voor gemeenten: de Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties (TVS) en de Specifieke Uitkering IJsbanen en Zwembaden (SPUK IJZ). “De TVS was bedoeld voor verhuurders van een sportaccommodatie, die de huur kwijtscholden omdat deze accommodatie vanwege de coronamaatregelen niet door verenigingen kon worden gebruikt”, weet Van Eldert. “De verhuurders, zoals gemeenten, konden ter compensatie voor deze misgelopen huurinkomsten een tegemoetkoming aanvragen: de TVS dus. De tweede voor gemeenten relevante regeling, SPUK IJZ, werd in het leven geroepen om de financiële gevolgen van de coronamaatregelen te verzachten voor zwembaden en ijsbanen. Dit zijn doorgaans dure accommodaties met hoge vaste lasten, ook als de accommodaties tijdelijk zijn gesloten.”

De teller van het totale aangevraagde subsidiebedrag kwam uiteindelijk op ruim 125 miljoen euro te staan. Maar: slechts een beperkt deel van dit bedrag is in de gemeentelijke jaarrekeningen van 2020 terug te vinden. “Voor beide compensatieregelingen kon een gemeente pas achteraf een aanvraag indienen. De TVS over het vierde kwartaal van 2020 was bijvoorbeeld aan te vragen tot 3 mei 2021. Een gemeente, die in 2020 de huur had kwijtgescholden, kreeg pas in de loop van 2021 de tegemoetkoming van het Rijk op de rekening gestort. Om die reden zijn niet alle bedragen, die in theorie wel gelden voor het kalenderjaar 2020, daadwerkelijk op de jaarrekeningen van 2020 terechtgekomen. Naar verwachting zullen de financiële steunmaatregelen in de jaarrekeningen van 2021 duidelijker naar voren komen, als alle aangevraagde bedragen definitief zijn uitgekeerd.”

GROTE VERSCHILLEN

In 2020 gaven gemeenten bijna 1,6 miljard euro uit aan sport en bewegen en werd voor zo'n 423 miljoen euro aan inkomsten vanuit de sport ontvangen. Daarmee kwamen de netto-uitgaven in dat jaar uit op bijna 1,2 miljard euro. Bijna driekwart van dit bedrag valt onder het taakveld Sportaccommodaties. Omgerekend naar de investeringskosten per Nederlander: in totaal gaven gemeenten 67,80 euro uit per inwoner, waarvan 18,60 euro voor het taakveld Sportbeleid en activering en 49,20 euro voor sportaccommodaties.

De sportuitgaven per inwoner variëren per gemeente. “De netto-uitgaven aan sport en bewegen hangen samen met de grootte van de gemeenten”, concludeert Van Eldert. “Hoe hoger het inwoneraantal, hoe hoger de gemeentelijke sportuitgaven per inwoner blijken te zijn. Een vergelijkbaar verband komt naar voren bij de mate van stedelijkheid. De verschillen zijn groot: de kleinste gemeenten – minder dan 20.000 inwoners – geven netto bijna 18 euro per inwoner minder uit aan sport en bewegen dan de gemeenten met 100.000 of meer inwoners. Het verschil zit hem voornamelijk in het taakveld Sportbeleid en activering. In grote gemeenten is verhoudingsgewijs het aandeel van dit taakveld in de totale sportuitgaven een stuk hoger dan in de kleine gemeenten.”

FLUCTUATIES

Tussen 2017 en 2020 zijn de totale gemeentelijke sportuitgaven elk jaar gestegen. Deze trend geldt echter niet overal. “Ieder jaar geeft ongeveer een derde van alle Nederlandse gemeenten minder uit aan sport en bewegen, dan het jaar daarvoor. Dit betekent dat de landelijke toename kan worden verklaard door de gestegen lasten in slechts een deel van de gemeenten. Het zijn overigens niet steeds dezelfde gemeenten die elk opeenvolgend jaar minder uitgeven. Binnen gemeenten kunnen de sportuitgaven van jaar tot jaar sterk fluctueren.”

Verskil is er ook tussen gemeenten met of zonder zwembad. “Zwembaden zijn dure sportvoorzieningen door de hoge vaste lasten. Dat kunnen we gedeeltelijk terugzien in de gemeentelijke sportuitgaven. Gemeenten met een of meerdere gemeentelijke zwembaden lijken meer aan sport uit te geven, dan gemeenten zonder gemeentelijk zwembad. Daarnaast lijken de netto-uitgaven aan sport hoger te zijn als de gemeente alle zwembaden zelf exploiteert, dan wanneer een andere partij verantwoordelijk is voor de exploitatie. Beide bevindingen zijn echter lastig hard te maken. Mogelijk spelen meer factoren een rol, die wij voor onze rapportage niet hebben onderzocht.”

TAAKVELDEN

Om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van de gemeentelijke sportuitgaven, maakt het Mulier Instituut gebruik van de Iv3-data (informatie voor derden) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het Iv3-systeem is een informatiesysteem waarin financiële gegevens van decentrale overheden, waaronder gemeenten, worden geregistreerd door de overheden zelf. Gemeenten moeten op verschillende taakvelden de uitgaven en inkomsten registreren. Sinds 2017 zijn twee sportspecifieke taakvelden gedefinieerd. De ene betreft sportbeleid en activering; de andere sportaccommodaties.

De gegevens van de sportspecifieke taakvelden geven echter niet het complete beeld van alle uitgaven aan sport en bewegen, stelt Van Eldert. “Het lastige is dat de hoofdposten veel subposten kennen, die door gemeenten verschillend kunnen worden geïnterpreteerd. Zo kunnen uitgaven aan bijvoorbeeld sport en bewegen in de openbare ruimte bij andere subposten worden weggeschreven, dan die van de sportspecifieke taakvelden. Waarschijnlijk zetten de meeste gemeenten deze uitgaven in het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie. Daarom laten we in onze rapportage naast de twee sportgerelateerde taakvelden ook dit taakveld zien. Daarbij geven we aan, dat slechts een deel van de uitgaven aan Openbaar groen en (openlucht)recreatie is toe te rekenen aan sport en bewegen, omdat hieronder ook uitgaven vallen voor bijvoorbeeld natuuronderhoud en openbaar water. Welk deel precies is toe te schrijven aan sport en bewegen, is vooralsnog niet te zeggen. We hopen hiervan in de toekomst een concreter beeld te krijgen.” ■

Uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven gemeenten, per taakveld en totaal voor sport, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Uitgaven				
2017	1.428.327	323.858	1.104.469	1.358.432
2018	1.448.044	310.672	1.137.372	1.429.524
2019	1.555.354	341.126	1.214.228	1.481.704
2020	1.596.560	361.173	1.235.387	1.540.382
Inkomsten				
2017	372.567	21.300	351.267	130.949
2018	363.975	25.261	338.714	146.188
2019	441.093	30.226	410.867	117.279
2020	422.766	41.557	381.209	96.727
Netto-uitgaven (uitgaven – inkomsten)				
2017	1.055.760	302.558	753.202	1.227.483
2018	1.084.069	285.411	798.658	1.283.336
2019	1.114.261	310.900	803.361	1.364.425
2020	1.173.794	319.616	854.178	1.443.655

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Procentuele ontwikkeling netto-uitgaven gemeenten aan sport en de jaarlijkse inflatie, 2018 tot en met 2020 (in procenten)

	Sport (totaal)*	Inflatie
2018 (t.o.v. 2017)	2,7	1,7
2019 (t.o.v. 2018)	2,8	2,6
2020 (t.o.v. 2019)	5,3	1,3

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017-2020 & CBS (Statline), 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Meer informatie

De Monitor Sportuitgaven Gemeenten 2020 is te vinden op <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/26509/monitor-sportuitgaven-gemeenten-2020/>